

УДК: 378:373.5.011.3-051]:796

DOI: 10.31499/2307-4906.2.2019.168375

ОСОБЛИВОСТІ БАГАТОРІВНЕВОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ В КОНТЕКСТІ НАВЧАЛЬНОГО КОМПЛЕКСУ «ПЕДАГОГІЧНИЙ КОЛЕДЖ – ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»

Маслюк Руслан, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри спортивних дисциплін,
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини.

ORCID: 0000-0002-7954-577X

E-mail: ryslan201187@gmail.com

Стаття присвячена дослідженню наступності та неперервності багаторівневої освіти, особливостей навчального процесу в умовах навчального комплексу «педагогічний коледж – педагогічний університет». Яскраво висвітлюється в дослідженні підготовка майбутніх учителів фізичного виховання у вищезгаданих умовах. Розкривається актуальність формування в майбутнього вчителя фізичної культури професійних компетентностей, відповідно до вимог сьогодення. Ці вимоги формулюються не лише у форматі «знань» студентів, а й у способах майбутньої професійної діяльності в контексті комплексу «педагогічний коледж – педагогічний університет». У дослідженні доводиться, що спорт є органічною частиною фізичної культури, особливою сферою виявлення та уніфікованого порівняння досягнень студентів у певних видах фізичних вправ, спортивних ігор, технічної, інтелектуальної та іншої підготовки шляхом змагальної діяльності.

***Ключові слова:** професійна освіта, багаторівнева професійна підготовка, фізична культура, фізичне виховання, професійна компетентність, спортивні ігри, фізичні вправи, комплекс / педагогічний коледж, педагогічний заклад вищої освіти.*

PECULIARITIES OF MULTILEVEL OF INTENDING PHYSICAL EDUCATION TEACHERS' PROFESSIONAL TRAINING IN THE CONTEXT OF THE «COLLEGE OF EDUCATION – UNIVERSITY OF EDUCATION» COMPLEX

Masliuk Ruslan, Ph.D. in Pedagogics, Associate Professor of Sports Sciences Department,
Pavlo Tyhyna Uman State Pedagogical University.

ORCID: 0000-0002-7954-577X

E-mail: ryslan201187@gmail.com

The article investigated the interdependence and continuity of multistage education, peculiarities of the educational process in terms of «College of Education – Pedagogical University» complex. Training of intending teachers of physical education in the above mentioned conditions had been highlighted. The article revealed the relevance of the formation of intending physical education teachers' professional competences, according to the current requirements. These requirements are formulated not only in the format of students «knowledge», but also in the ways of future professional activity in the context of «Teachers College – Pedagogical University». It is proved that sport is an integral part of physical

education, particular area of the detection and unified comparison of students' achievements in certain types of exercise, sport games, technical, intellectual and other training through competitive activities. The process of training the intending teacher of physical education should become more flexible, able to respond to changing social processes that adapt graduates to market relations and provides a more complete realization of creative potential. The perspective direction is more and more perceived and empirical researches prove the necessity of the integrity in the activity of a specialist in physical education.

Keywords: *professional education, multi-level professional training, physical education, professional competence, sport games, exercises, complex / pedagogical college, pedagogical institution of higher education.*

Сучасне суспільство вимагає вдосконалення системи професійної підготовки учителів фізичної культури, які засобами фізичного виховання та фізкультурно-оздоровлювальної роботи сприяли б збереженню і розвитку фізичного здоров'я майбутнього покоління українців. Фізична культура є невід'ємною складовою освіти, що дозволяє кожній людині здобути необхідні науково обґрунтовані знання про здоров'я і засоби його зміцнення.

На сучасному етапі розвитку суспільства фізична культура – це самостійна і особлива галузь загальної культури, яка спрямована, головним чином, на зміцнення здоров'я людини, продовження її творчої активності та життя, а також на зростання і вдосконалення її всебічного і гармонійного розвитку та використання набутих якостей в суспільній, трудовій та інших видах діяльності [11, с. 3].

Основним чинником створення гармонійно розвинутої особистості є фізична культура і спорт. На сучасному етапі розвитку суспільства зростають вимоги до фізичної підготовки людей, адже саме рівень здоров'я нерідко – головний чинник працездатності в процесі життєдіяльності людини.

Мета статті полягає у висвітленні та розкритті особливостей багаторівневої підготовки майбутніх учителів фізичної культури в умовах комплексу «педагогічний коледж – педагогічний університет» та закладах вищої освіти. Саме тому потреба у підготовці майбутніх учителів фізичного виховання в умовах навчального комплексу «педагогічний коледж – педагогічний університет» зумовлюють актуальність та мету нашого дослідження.

Ідея неперервної професійної освіти, її загальні концептуальні засади порушувалися у багатьох наукових дослідженнях (І. Бех, Є. Белозерцев, Б. Гершунський, Р. Гуревич, М. Євтух, Ю. Желєзняк, І. Зязюн, Є. Каргаполов, В. Каргаполов, Ю. Кулюткін, А. Лігоцький, Н. Ничкало, О. Онушкін, С. Сисоева, Я. Цехмістер). Метою системи неперервної педагогічної освіти, на думку вчених, є створення ефективних умов для безперервного загального та професійного розвитку особистості вчителя, який задовольнить потреби суспільства, конкретного регіону і суб'єктів освітнього процесу. У процесі реалізації мети всі компоненти системи повинні діяти злагоджено. Завдання неперервної освіти вони вбачають у створенні реальної можливості впливу на соціокультурні зміни з метою формування мобільності, гнучкості, адаптивності і конкурентоздатності. Вища освіта стає центром соціального регулювання розвитку здібностей людей, які могли б утверджувати свої права і свободи відповідно до змін у суспільстві.

Новизна статті полягає у визначенні стратегії розвитку освіти у ЗВО I–IV рівнів акредитації розглядається в контексті провідної ідеї неперервної освіти фахівця

як збагачення його творчого, особистісного і професійного потенціалу упродовж усього життя. Важливим є загальноцивілізаційний контекст неперервної освіти у ступеневому ЗВО, який забезпечує коригування світорозуміння особистості, вироблення цілісної, несуперечливої особистісної концепції сучасного життя і свого місця у ньому [16, с. 134].

У дисертації «Педагогічні умови моделювання підготовки майбутніх учителів технології в системі «коледж – ЗВО» А. Стручкова виділяє такі принципи побудови змісту багаторівневої педагогічної освіти в підготовці майбутніх вчителів:

- 1) багаторівневості професійних освітніх програм;
- 2) додатковості базової і післядипломної професійної освіти;
- 3) маневреності професійних освітніх програм [17, с. 38].

Досліджуючи організаційно-педагогічні засади професійної підготовки фахівців фізичної культури в педагогічному коледжі на базі навчального комплексу, Л. Бережна переконливо довела, що багаторівнева освіта майбутніх учителів фізичної культури вимагає від організаторів педагогічного процесу вміння організувати освітній інформаційний простір так, щоб студенти повніше розкривали свої здібності й успішно освоювали професійні знання, уміння і навички на всіх щаблях освітнього простору. Ці вміння базуються на знанні реальних можливостей, якими володіє педагогічний комплекс, його структурі та умовах діяльності. Однак ще недостатньо вивчена сфера ефективної підготовки педагогічних кадрів у галузі фізичної культури і спорту [3, с. 6].

Система багаторівневої педагогічної освіти розглядається вченими (Д. Ахметової, О. Глузман, В. Кремень, Т. Круцевич, М. Колодезнікова, В. Луговий, В. Майборода, М. Сергеева, Л. Суценко, Т. Ткача, Б. Шеян) як система взаємозалежних елементів, що має внутрішню цілісність, виходить із моделі майбутньої діяльності фахівця у сфері освіти, забезпечує його неперервний загальнокультурний і професійно-особистісний розвиток і є, у свою чергу, елементом більш широкої системи – неперервної педагогічної освіти.

Отже, конкретний зміст і спрямованість фізичної культури визначаються потребами суспільства у фізично підготовлених людях і впроваджуються в освітній діяльності.

В Законі України «Про фізичну культуру і спорт» сказано, що «фізичне виховання є головним напрямом впровадження фізичної культури і становить органічну частину загального виховання, покликану забезпечувати розвиток фізичних, морально-вольових, розумових здібностей та професійно-прикладних навичок людини» [7, с. 45].

Зазначений Е. Казіним комплексний культурно-оздоровчий розвиваючий підхід є доцільним і необхідним у фізичному вихованні в теорії та практиці освітньої та оздоровчої роботи. Він вимагає об'єднання зусиль дослідників: фізіологів, медиків, валеологів, психологів, педагогів, фахівців з фізичної культури, – а також єдності устремлень і дій вчених і практиків [10, с. 93].

Для досягнення мети якісної підготовки майбутніх учителів фізичної культури, які б були гармонійно фізично розвиненими, мали міцне здоров'я, необхідною умовою за твердженням Р. Ахметова, виступає перехід до гуманістичної системи підготовки учителів фізичної культури, в якій найвищою цінністю стає студент з його індивідуальними особливостями, цінностями та інтересами [2].

Професійна підготовка орієнтована на якісні показники, нові принципи і технології навчання, що забезпечує формування фізичної культури вчителя, його готовності до педагогічної творчості та співпраці з своїми вихованцями, їх батьками, громадськістю. В її основу закладена модель особистості майбутнього фахівця, який повинен навчити свого вихованця творчо мислити, приймати нестандартні рішення, самостійно розширювати знання та професійно грамотно використовувати їх в діяльності, аргументовано відстоювати свої переконання.

В. Видрін, розглядаючи модельну характеристику фахівця з фізичної культури, пропонує побудувати таку систему підготовки, яка могла б в достатній мірі сформувати у фахівця всі знання, навички та вміння, необхідні йому професійній діяльності [4].

Проблему формування майбутнього фахівця фізичної культури та спорту, розвитку його якостей та відповідних характеристик розглядали І. Головіна, А. Зволинської, Л. Сущенко та ін. Науковці розглядають майбутнього фахівця фізичної культури та спорту як особистість, яка цілеспрямовано здобуває у закладі вищої освіти кваліфікацію відповідно до певного освітньо-кваліфікаційного рівня в процесі спеціально організованої навчально-виховної діяльності, спрямованої на підготовку до подальшої професійної діяльності щодо підтримки відповідного рівня фізичної культури населення або досягнення вищих спортивних результатів на олімпійській, світовій чи регіональній аренах у командному чи в індивідуальному вимірах [18, с. 47].

Основи культури взагалі, і фізичної культури зокрема, закладаються в ранньому дитинстві, інтенсивно розширюються і заглиблюються в дитячі та юнацькі роки, коли оформляються в культурні навички, і закріплюються в молодому віці. В цьому сенсі головна цільова установка для управління фізичною активністю на першому етапі формування фізичної культури особистості людини, в цілому збігається у часі з першим етапом вікової еволюції її фізичного потенціалу, повинна бути зроблена на формування та інтенсивний розвиток всіх компонентів фізичної культури особистості [15, с. 21].

Сучасна фізична культура – це самостійна й особлива галузь загальної культури, спрямована переважно на зміцнення здоров'я людини, продовження її творчої активності та життя, а також на зростання і вдосконалення її всебічного і гармонійного розвитку та використання набутих якостей у суспільній, трудовій та інших видах діяльності [9].

У цьому плані фізичну культуру майбутнього вчителя слід розглядати не тільки як заняття руховими вправами, процедурами, загартування. Поняття фізична культура включає ще і широкий круг розумінь, які відносяться до занять про правильний режим раціонального харчування, дотримування правил гігієни, вироблення корисних звичок.

Можна сказати, що фізична культура майбутнього вчителя фізичної культури – це певний принцип його ставлення до свого здоров'я, до розвитку і збереження можливостей свого організму. Це не просто його фізкультурна діяльність, але і виконання її на цілком конкретному рівні знань, ціннісних орієнтацій, відносин, відчуттів. Це цілком усвідомлена і цілеспрямована організація фізкультурної активності для досягнення необхідного рівня фізичного вдосконалення.

Отже, під поняттям «фізична культура майбутнього вчителя» розуміємо таку якість майбутнього вчителя, для формування якої задіяно комплекс заходів, спрямованих на зміцнення здоров'я, загартування організму, гармонійний розвиток

фізичних можливостей особистості, формування життєво важливих рухових вмінь та навичок.

Змістом фізичної культури є діяльність, яка забезпечує рухову активність, соматичне і психічне здоров'я, нормальний фізичний розвиток і одночасно розвиток самостійності, ініціативи, волі, розумових здібностей, моральних якостей; прихильності здорового способу життя, – але головне, відродження традицій здоров'язберігаючої поведінки, здорового способу життя і відмова від шкідливих звичок.

Сучасний потенціал фізичної культури це два рівні цінностей – суспільний та особистісний, який представляють механізми перетворення суспільних цінностей в особисте надбання кожного індивіда.

До суспільних цінностей фізичної культури відносять накопичені людством спеціальні знання, спортивну техніку, технології спортивної підготовки, методики оздоровлення, найкращі зразки моторної діяльності, спортивні досягнення – усе те, що створене людьми для фізичного вдосконалення, оздоровлення й організації здорового способу життя. Важливим є значення цінностей, які визначають значущість і престижність фізичної культури і спорту серед інших соціальних явищ. Фінансування, правова основа, сформованість позитивної суспільної думки – основні показники, які характеризують рівень значущості фізичної культури [18, с. 74].

Особистісний рівень освоєння цінностей фізичної культури визначається знаннями людини в галузі фізичного вдосконалення, руховими вміннями та навичками, здатністю до самоорганізації здорового способу життя, соціально-психологічними установками, орієнтацією на заняття фізкультурно-спортивною діяльністю. За цим показником можна оцінювати рівень цивілізованості суспільства та розвитку культури країни загалом .

Фізична культура є складним суспільним явищем, яке не обмежене розв'язанням завдань фізичного розвитку, а виконує й інші функції суспільства в сфері моралі, освіти, етики:

- соціальну – виховання і підготовка людини до суспільно-корисного життя;
- інтегруючу – безпосередня участь у колективній діяльності в інтересах суспільства;
- адаптаційну – пристосування до різноманітних видів трудової та інших видів діяльності;
- регулюючу – розвиток необхідних для суспільства фізичних навичок і вмінь;
- нормативну – закріплення раціональних норм діяльності;
- інформаційну – накопичення культурної інформації, її поширення і передача від покоління до покоління;
- естетичну – задоволення естетичних потреб особистості;
- біологічну – задоволення природних потреб людини, покращення її фізичного стану, забезпечення необхідного рівня дієздатності.

Ці функції скеровані на виховання молоді (навчання активного відпочинку, підвищення працездатності), на ефективність професійної діяльності, а також на лікувальну та реабілітаційну діяльність.

Що стосується функцій саме вчителя фізичного виховання, то найбільш детально їх охарактеризував Б.Шиян. На думку вченого, педагогічна діяльність учителя реалізується сукупністю різноманітних дій у певних педагогічних ситуаціях,

які підпорядковані навчально-виховним цілям і спрямовані на вирішення конкретних педагогічних завдань. Упорядкована сукупність таких дій визначає виконання певної педагогічної функції вчителя. Усі педагогічні функції науковець поділяє на дві групи. До першої входять орієнтаційна, розвиваюча, мобілізуюча і інформаційна функції, основою яких є дидактичні, академічні, авторитарні, комунікативні здібності людини. До другої групи (організаційно-структурних) функцій входять такі педагогічні функції: конструктивна, організаторська, комунікативна і гностична (дослідницька). Зрозуміло, що не кожен студент може оволодіти організаторськими здібностями на творчому рівні. Проте найактивніші оволодівають ними, що дозволяє стверджувати: майбутній вчитель за роки навчання може і повинен накопичити досвід організаторської роботи, повинен уміти організовувати фізкультурно-спортивне життя учнівського колективу [20, с. 210–211].

Найважливішим напрямом державної політики в соціальній сфері, у тому числі в сфері фізичної культури і спорту, є відновлення системи виховання. В силу своєї специфіки спорт і фізична культура мають величезний виховний потенціал, є одним з щонайпотужніших механізмів формування таких світоглядних основ, як громадянськість і патріотизм.

Важливою тенденцією розвитку фізичної культури та спорту є їхня соціальна універсалізація, яка полягає у прагненні залучити до фізкультурно-спортивної діяльності усі прошарки суспільства, що проявляється у:

- підвищенні ролі держави у розвитку фізичної культури і спорту;
- широкому використанні фізичної культури і спорту у профілактиці захворювань і зміцненні здоров'я населення;
- продовженні активного творчого довголіття людей;
- організації діяльності у вільний час та у профілактиці асоціальної поведінки молоді;
- залученні до занять фізичною культурою і спортом працездатного населення;
- зростанні доходу спортивної індустрії;
- збільшенні обсягу спортивного теле- та радіомовлення;
- розвитку фізкультурно-оздоровчої та спортивної інфраструктури з урахуванням інтересів і потреб населення;
- насиченості ринку фізкультурно-оздоровчих і спортивних послуг.

Узгодження фізичної культури майбутнього вчителя з його індивідуальними характеристиками можливе шляхом самої зміни умов його діяльності або шляхом розвитку тих якостей, які необхідні для її подальшої успішної роботи. Саме на фізичний розвиток, як необхідну умову ефективного оволодіння професією, і слід звернути особливу увагу при організації підготовки майбутнього вчителя фізичного виховання.

Поняття «фізичний розвиток» Б. Шиян використовує у різних тлумаченнях:

- 1) як процес зміни форм і функцій (морфо-функціональних властивостей) організму людини протягом її індивідуального життя;
- 2) як сукупність ознак, що характеризують зовнішні показники «фізичного стану» організму на тому, чи іншому етапі його розвитку (ріст, вага, окружність тіла, спірометрія, динамометрія тощо) [21].

Т. Круцевич трактує фізичний розвиток, як природний процес вікової зміни морфологічних і функціональних ознак організму, обумовлений спадковими факторами та конкретними умовами зовнішнього середовища [13].

Отже, фізичний розвиток майбутнього вчителя фізичної культури є невід'ємною частиною його професійної підготовки і включає: ціннісні орієнтації, зміну морфо-функціональних властивостей організму, зміну зовнішніх показників фізичного стану організму.

Сьогодні особливий інтерес педагогічних досліджень зосереджено на проблемі формування професійної компетентності фахівців різних професій, у тому числі й учителя фізичного виховання. Це зумовлено значною інноваційною динамікою сучасного ринку праці, який висуває нові вимоги до випускників вищих навчальних закладів. Ці вимоги сформульовано не тільки у форматі «знань» студентів, а й у способах майбутньої професійної діяльності («вміння», «здатність»). Тому в проєкції на вчителя фізичного виховання мова йде про такі особливі результати в системі його професійної підготовки, у межах яких знання є необхідною, але недостатньою умовою досягнення високої якості освіти, – про «професійну компетентність» і такі її складові, як базові компетентності. Актуальність їх формування в майбутнього вчителя фізичної культури пов'язана з особливою потребою суспільства в здоровому, працездатному й фізично розвиненому поколінні.

В. Видрін, характеризуючи фахівця в галузі фізичної культури і спорту, вказує, що педагогу повинні бути притаманні багато якостей: необхідно любити свою справу, людей, постійно вдосконалюватися в професії, розвивати в собі найкращі якості – чесність, порядність, вимогливість, доброту, самоволодіння [4]. Саме в постійному прагненні бути бездоганним в поведінці, вчинках, одязі, зовнішньому вигляді проявляється краса педагога. Педагог, а зокрема педагог з фізичного виховання, на відміну від багатьох інших фахівців часто змушений одночасно виступати в декількох ролях: він – учитель, коли виховує і передає знання, він старший товариш, коли слухає і дає життєві поради своїм учням, він і художник, і психолог, і артист тощо.

Ю. Драгнєв [6], Л. Іванова [8] серед особистісних якостей педагога на перше місце ставлять вимоги, що висуваються до фізичних якостей: гарне міцне здоров'я, досить гучний чіткий, витривалий голос, особлива витривалість нервово-психічної сфери. До другої групи належать вимоги, пропоновані до нервово-психічної сфери, які виражаються в розподілі уваги, безперервності уваги і її стійкості, спостережливості, пам'яті, уяві. Третю групу представляють вольові якості: цілеспрямованість, уміння наполегливо домагатися мети, терпіння, здатність володіти собою і впливати на інших, готовність нести відповідальність тощо. Цими та іншими вольовими якостями необхідно володіти вчителю фізичної культури.

Спортивна культура передбачає: різні форми спортивно орієнтованої діяльності; різні форми (раціональну, мотиваційну, емоційну, діяльнісну) позитивної оцінки спорту; її обґрунтування (осмислення і пояснення); результати всієї цієї соціальної активності – сформовані якості особистості та її образу (стилю) життя, правила поведінки, соціальні ролі, норми і зразки соціальних відносин; функціонування відповідних соціальних інститутів тощо [14, с. 16].

Формування спортивної культури особистості відбувається в першу чергу за допомогою організації педагогічного процесу спортивного виховання дитини.

Спортивна культура особистості визначається насамперед ступенем освіченості, компетентності в обраному виді спорту, самодисципліною і спортивним стилем життя, що зумовлює наявність усвідомленої потреби в спортивній та фізичній тренуванні протягом усього життя. Разом з тим без повноцінних знань, складових інтелектуальну основу спортивної та фізичної культури, її успішне формування також представляється проблематичним [14, с. 20].

Сьогодні не можна знайти ні однієї сфери людської діяльності, яка не пов'язана з фізкультурою і спортом. Вони пронизують всі рівні сучасності, суттєво впливаючи на основні напрями – національні стосунки, ділове життя, суспільне становище, формують моду, етичні цінності, характер життя людей.

Спорт є органічною частиною фізичної культури, особливою сферою виявлення та уніфікованого порівняння досягнень людей у певних видах фізичних вправ, технічної, інтелектуальної та іншої підготовки шляхом змагальної діяльності. Соціальна цінність спорту визначається його дійовим стимулюючим впливом на поширення фізичної культури серед різних верств населення.

Фізкультура і спорт – загально визнані матеріальні і духовні цінності суспільства. Вони є найважливішими факторами становлення активної життєвої позиції. Їх політичне, культурне і виховне значення зростає у процесі прискорення темпу життя, посилення потоку інформації, розширення співпраці між народами.

На відміну від фізичної культури, спорт завжди пов'язаний із досягненням максимальних результатів у окремих видах фізичних вправ. На тренуваннях і особливо на змаганнях спортсмени долають значні фізичні та нервові навантаження, виявляють і розвивають рухові й морально вольові якості.

Одним із засобів збереження та зміцнення здоров'я Н. Амосов вважає заняття фізичною культурою і спортом, тобто «активний спосіб життя», тому вчителів фізичної культури називають нерідко учителем здоров'я [1, с. 219].

Вони проявляються, формуються і розвиваються в загальній структурі властивостей, відносин і дій особистості вчителя як суб'єкта педагогічної діяльності і являють собою синтез різноманітних здібностей, якостей розуму, почуттів і волі. В процесі підготовки фахівців можна розглядати окремі якості особистості, які найбільше впливають на результати, але по відношенню до професії в цілому це буде помилковим, бо як особистість – неповторний набір властивостей і якостей, який, заломлюючись у професійній діяльності, змінюється і перетворюється в індивідуальність професійної особистості, у професійну компетентність.

Цілеспрямована професійна підготовка майбутніх учителів фізичної культури, на думку Л. Лубишевої, складається із трьох основоположних процесів: освіти, виховання, тренування. У результаті активного освоєння спортивних знань, умінь і навичок тренувальної та змагальної діяльності, юний спортсмен займається спортом з великим бажанням, інтересом, отримує спортивне задоволення, формує спортивний стиль життя, завзятість, мужність, характер, чесне ставлення до суперника [15, с. 19].

Професійна підготовка вчителів фізичної культури в системі «педагогічний коледж – педагогічний університет» зорієнтована на індивідуально-творче формування конкурентоспроможного, мобільного на ринку праці педагога. На думку Н. Денисової, відбувається загальнонаукова, спеціальна (фахова), психолого-педагогічна, культурологічна, науково-педагогічна і практико-методична підготовка. Психолого-педагогічна підготовка

узгоджується з реальними потребами вчителя конкретної спеціальності та професійною спрямованістю особистості студента, яка виявляється у професійних інтересах, здібностях, можливостях. Змістовно така цільова підготовка має бути практико-орієнтованою, що забезпечується розробкою профілів та кваліфікаційних характеристик у відповідних навчальних програмах загальнотеоретичних дисциплін і практичної педагогічної підготовки [5, с. 91].

Отже, професійна підготовка майбутнього вчителя фізичної культури в системі «педагогічний коледж – педагогічний університет» вміщує такі види діяльності: виховну, навчально-практичну, науково-дослідну, фізкультурно-оздоровлювальну, спортивно-масову та самостійну діяльність.

Результат професійної підготовки майбутнього вчителя фізичної культури визначається рівнем оволодіння ним теоретичними знаннями з дисциплін, що вивчаються, сформованості у нього професійно важливих якостей особистості, умінь і навичок. Засвоєння знань і вмінь є необхідною умовою для успішної професійної діяльності вчителя фізичної культури і здійснюється у процесі навчання через:

- оволодіння студентами теорією та методикою фізичного виховання, вміннями і навичками оцінки та самооцінки якості оволодіння матеріалом;
- стимулювання навчально-пізнавальної активності студентів, формування у них потреби в самоосвіті, саморозвитку та самовдосконаленні;
- підвищення ролі самостійної роботи студентів та чітку організацію їхньої самостійної діяльності у навчальний та позанавчальний час;
- формування у студентів педагогічної свідомості і мислення, творчого підходу до вирішення проблем, пов'язаних із майбутньою професійною діяльністю;
- систематичне залучення майбутніх учителів до практичної творчої діяльності, пов'язаної з підготовкою до навчання і виховання молодих поколінь.

Професійну компетентність, як поняття та характеристику фахівця, застосовують до навчально-педагогічної праці вчителів різних напрямів і дисциплін, зокрема й до вчителя фізичного виховання. Так на думку науковця В. Кременя компетентність вчителя фізичного виховання виявляється у здатності супроводжувати процес самопізнання, саморозвитку учня, динамізувати його відповідно до конкретних сутнісних задатків кожної дитини [6, с. 2].

Професійна компетентність фахівців фізичного виховання в майбутній професійній діяльності визначається здатністю:

- планувати й здійснювати колективну педагогічну та управлінську фізкультурно-спортивну діяльність;
- реалізовувати в процесі майбутньої діяльності конструктивне професійне спілкування;
- творчо і самостійно вирішувати педагогічні й управлінські завдання та проблеми, відповідати за результати своєї діяльності;
- орієнтуватися і вирішувати питання соціально-економічного розвитку галузі фізичного виховання та спорту;
- творчо збагачувати власні професійні знання, уміння й навички; адекватно оцінювати рівень власної компетентності;

- здійснювати науково-пізнавальну та іншу творчу професійну діяльність;
- прагнути до постійного професійного розвитку.

Отже, професійна компетентність майбутніх учителів фізичного виховання є базовим та системоутворювальним поняттям і розглядається як система знань, умінь, навичок, досвіду практичної діяльності та особистісних якостей, що відповідають змісту професійної діяльності, яка передбачає реалізацію загальнопедагогічних (навчальну, виховну, організаційну, розвивальну, планувальну, контрольну, комунікативну, дослідницьку) та специфічних (функцію допомоги і страхівки при виконанні учнями фізичних вправ, здоров'язбережувальну, профілактичну та суддівську) функцій учителя фізичного виховання у майбутній педагогічній діяльності в загальноосвітньому навчальному закладі.

Сьогодні доводить, що успішна реалізація підготовки майбутніх учителів фізичного виховання відбувається за допомогою освітніх комплексів, зокрема комплексу «коледж-заклад вищої освіти», бо в ньому створені соціально-організаційні та психолого-педагогічні умови забезпечення цього процесу, де реалізація принципів особистісно орієнтованого навчання надає широкі можливості вибору спеціалізації, а умови комплексу дозволяють здійснювати процес управління навчально-виховним процесом на більш високому рівні.

Головне призначення комплексу – це розширення і поглиблення науково-методичного забезпечення системи безперервної освіти від дошкільного до завершення професійно-педагогічної діяльності. В умовах функціонування такого роду комплексів з'являються реальні можливості продуктивної реалізації ідей багаторівневості, багатоканальності, варіативності, безперервності, гнучкості системи підготовки педагогічних кадрів, наближення її до потреб сфери освіти і особистості.

Отже, узагальнюючи погляди вітчизняних та зарубіжних науковців, урахувавши власний аналіз дефініцій, конкретизовано сутність понять «фізична культура», «фізичне виховання», «професійна підготовка майбутніх учителів фізичної культури», «професійна підготовка майбутніх учителів фізичної культури в системі «педагогічний коледж – педагогічний університет». Фізичне виховання тлумачимо як соціально-педагогічний процес, спрямований на зміцнення здоров'я, гармонійний розвиток форм і функцій людського організму засобами фізичних вправ, спорту, силами природи, гігієнічними факторами. Професійну підготовку майбутніх учителів фізичної культури розглядаємо як систему організаційних та педагогічних заходів, які дозволяють майбутньому педагогові отримати фундаментальні знання у галузі фізичної культури, сформувати необхідні уміння і навички, оволодіти методикою викладання фізкультурно-оздоровлювальних програм, спрямованих на досягнення і підтримку фізичної довершеності.

Професійну підготовку майбутніх учителів фізичної культури в системі «педагогічний коледж – педагогічний університет» трактуємо як систему підготовки і професійного становлення особистості майбутніх учителів фізичної культури в умовах інтеграції діяльності різних освітніх закладів, яка має багатоаспектну структуру, сприяє оновленню, персоналізації та підвищенню ефективності навчально-виховного процесу, у порівнянні з традиційною системою освіти, складається з компонентів, з'єднаних системними зв'язками, на базі яких відбувається корекція відповідних функцій і завдань.

Процес підготовки майбутнього вчителя фізичної культури має стати більш гнучким, здатним реагувати на зміну соціальних процесів, які адаптують випускників до ринкових відносин і забезпечує більш повну реалізацію творчого потенціалу. Перспективним напрямом все більш усвідомлюється і доводиться емпіричними дослідженнями необхідність цілісності діяльності фахівця з фізичної культури. Це, у свою чергу, диктує необхідність переосмислення традиційних підходів до навчання, інтенсифікації різних форм і видів навчальної діяльності майбутніх учителів фізичної культури.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Амосов Н. М. Раздумья о здоровье. 2-е изд., Москва: Молодая гвардия, 1979. 192 с.
2. Ахметов Р. Ф. Проблеми й перспективи формування професійної майстерності фахівців фізичної культури засобами інноваційних технологій. URL : www.lifesway.org/inf/PP200801.pdf
3. Бережная Л. И. Организационно-педагогические основы подготовки специалистов физической культуры в педагогическом колледже на базе учебного комплекса: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. Волгоград, 2004. 205 с.
4. Выдрин В. М. Введение в специальность : учеб. пособие для институтов физической культуры. 2-е изд. перер. Москва: Физкультура и спорт, 1980. 119 с.
5. Денисова Н. В. Психолого-педагогічна підготовка майбутніх учителів в умовах навчально-наукового комплексу «коледж-університет»: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. Харків, 2006. 186 с.
6. Драгнев Ю. В. Професійний розвиток майбутнього вчителя фізичної культури у світлі реформування вищої фізкультурної освіти в Україні. *Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту*. 2010. № 12. С. 45–47.
7. Закон України «Про вищу освіту». *Законодавчі акти України з питань освіти*: офіц. вид. / Верховна Рада України, Комітет з питань науки і освіти; [упоряд.: Юхновський І. Р., Дорогунцов С. І., Кафарський В. І. [та ін.]. Київ: Парламентське вид-во, 2004. С. 168–222.
8. Иванова Л. И. Педагогічні умови ефективності формування готовності студентів до творчої професійної діяльності. *Творча особистість учителя: проблеми теорії і практики*. Київ: НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2000. Вип. 4. С. 138–142.
9. Индиченко Л., Бекетова О. Фізична культура і спорт в ціннісному вимірі студентської молоді. *Проблеми формування здорового способу життя молоді*: матеріали III Всеукр. наук.-практ. конф. студентів, магістрантів та аспірантів / під заг. ред. Сіренко Р. Р. Львів: ВЦ ЛНУ ім. І. Франка, 2011. С. 127–133.
10. Казин Э. М. Научно-теоретические аспекты подготовки педагога физической культуры к реализации здоровьесберегающего образования. *Вестник КемГУ*. 2013. № 1(53). С. 92–95.
11. Коберник О. Формування методичної компетентності майбутнього вчителя трудового навчання. *Трудова підготовка*. 2009. № 3. С. 37–40.
12. Кремень В. Г. Освіта і наука в Україні – інноваційні аспекти. Стратегія. Реалізація. Результати. Київ: Грамота, 2005. 448 с.
13. Круцевич Т. Ю. Предмет і зміст теорії і методики фізичного виховання: лекція для студ., аспір. та слухачів підв. квал., викл. фіз. виховання. Київ: НУФВС, 2001. 25 с.
14. Лубышева Л. И. Культурологический вектор спортивного воспитания подрастающего поколения России. *Стратегия формирования здорового образа жизни средствами физической культуры и спорта: опыт, перспективы развития*: матеріали Всерос. науч.-практ. конф. с междунар. участием. Тюмень: Вектор Бук, 2013. Ч. 1. С. 13–20.
15. Лубышева Л. И. Социология физической культуры и спорта: учебное пособие. Москва: Академия, 2001. 240 с.
16. Сисоева С. О. Технологізація освітньої діяльності в умовах неперервної професійної освіти. *Неперервна професійна освіта: проблеми, пошуки, перспективи*: монографія / за ред. І. А. Зязюна. Київ: Віпол, 2000. С. 248–274.
17. Стручкова А. Е. Педагогические условия моделирования подготовки будущих учителей технологии в системе «колледж – вуз»: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.01. Якутск, 2005. 169 с.

18. Сущенко Л. П. Зміст професійної підготовки майбутніх фахівців фізичного виховання та спорту. *Проблеми педагогічних технологій*. Луцьк, 2000. Вип. 4. С. 130–138.
19. Сущенко Л. П. Професійна підготовка майбутніх фахівців фізичного виховання та спорту (теоретико-методологічний аспект): монографія. Запоріжжя: Запорізький державний університет, 2003. 442 с.
20. Шиян Б. М. Підготовка вчителя фізичної культури третього тисячоліття. *Концепція розвитку галузі фізичного виховання і спорту в Україні*. Рівне: Принт Хауз, 2001. Вип. 2. С. 371–374.
21. Шиян Б. М. Теорія і методика фізичного виховання школярів: в 2 ч. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2001. Ч. 1. 272 с.
22. Шиян Б. М. Теорія і методика фізичного виховання школярів: в 2 ч. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2002. Ч. 2. 248 с.
23. Шиян Б. М. Теорія фізичного виховання. Тернопіль: Збруч, 2000. 183 с.

REFERENCES

1. Amosov, N. M. (1979). Razdum'ja o zdorov'e. M.: Molodaja gvardija [in Russian].
2. Akhmetov, R. F. Problemy u perspektyvy formuvannia profesiinoi maisternosti fakhivtsiv fizychnoi kul'tury zasobamy innovatsiinykh tekhnolohii – Problems and prospects of formation of professional skill of specialists of physical culture by means of innovative technologies. URL: www.lifesway.org/inf/PP200801.pdf [in Ukrainian].
3. Berezhnaja, L. I. (2004). Organizacionno-pedagogicheskie osnovy podgotovki specialistov fizicheskoi kul'tury v pedagogicheskom kolledzhe na baze uchebnogo kompleksa. «Teoriia i metodika fizicheskogo vospitaniia, sportivnoj trenirovki, ozdorovitel'noj i adaptivnoj fizicheskoi kul'tury». Doctor's thesis. Volgograd [in Russian].
4. Vydrin, V. M. (1980). Vvedenie v special'nost' : ucheb. posobie dlja institutov fizicheskoi kul'tury. – 2-e izd. perer. M.: Fizkul'tura i sport [in Russian].
5. Denysova, N. V. (2006). Psykholoho-pedahohichna pidhotovka maibutnikh uchyteliv v umovakh navchalno-naukovoho kompleksu «kolledzh-universytet». «Teoriia i metodyka profesiinoi osvity». Doctor's thesis [in Ukrainian].
6. Drahnev, Yu. V. (2010). Profesiinyi rozvytok maibutnoho vchytelia fizychnoi kul'tury u svitli reformuvannia vyshchoi fizkulturnoi osvity v Ukraini. Pedahohika, psykholohiia ta medyko-biologichni problemy fizychnoho vykhovannia i sportu – Pedagogy, psychology and medical and biological problems of physical education and sports, 12, 45–47 [in Ukrainian].
7. Zakon Ukrainy «Pro vyshchu osvitu». *Zakonodavchi akty Ukrainy z pytan osvity*: ofits. vyd. K.: Parlamentske vyd-vo, 2004, 168–222.
8. Ivanova, L. I. (2000). Pedahohichni umovy efektyvnosti formuvannia hotovnosti studentiv do tvorchoi profesiinoi diialnosti. Tvorcha osobystist uchytelia: problemy teorii i praktyky – Creative personality of a teacher: problems of theory and practice, issue 4, 138–142 [in Ukrainian].
9. Indychenko, L. (2011). Fizychna kul'tura i sport v tsinnisnomu vymiri studentskoi molodi. Problemy formuvannia zdorovoho sposobu zhyttia molodi. Materials of the 3rd All-Ukrainian Scientific and Practical Conference of Students, Masters and Postgraduate Students. Lviv, 127–133 [in Ukrainian].
10. Kazin, Je. M. (2013). Nauchno-teoreticheskie aspekty podgotovki pedagoga fizicheskoi kul'tury k realizacii zdorov'esberegajushhego obrazovaniia. *Vestnik KemGU*, 1(53), 92–95 [in Ukrainian].
11. Kobernyk, O. (2009). Formuvannia metodychnoi kompetentnosti maibutnoho vchytelia trudovoho navchannia. *Trudova pidhotovka – Labor training*, 3, 37–40 [in Ukrainian].
12. Kremen, V. H. (2005). Osvita i nauka v Ukraini – innovatsiini aspekty. Stratehiia. Realizatsiia. Rezultaty. K.: Hramota [in Ukrainian].
13. Krutsevych, T. Yu. (2001). Predmet i zmist teorii i metodyky fizychnoho vykhovannia: leksiia dlja stud., aspir. ta slukhachiv pidv. kval., vykl. fiz. Vykhovannia. K.: NUFVS [in Ukrainian].
14. Lubysheva, L. I. (2013). Kul'turologicheskij vektor sportivnogo vospitaniia podrastajushhego pokoleniia Rossii / Strategija formirovaniia zdorovogo obraza zhizni sredstvami fizicheskoi kul'tury i sporta: opyt, perspektivy razvitiia – Strategy of healthy lifestyle formation by means of physical culture and sports: experience, development prospects: materials of the All-Russian Scientific and Practical Conference with international participation – Tjumen': Vektor Buk., Part 1, 13–20 [in Russian].
15. Lubysheva, L. I. (2001). Sociologija fizicheskoi kul'tury i sporta: uchebnoe posobie. M.: Akademiia [in

- Ukrainian].
16. Sysoieva, S. O. (2000). *Tekhnolohizatsiia osvithoi diialnosti v umovakh neperervnoi profesiinoi osvity*. Kyiv: Vipol, 248–274 [in Ukrainian].
 17. Struchkova, A. E. (2005). *Pedagogicheskie uslovija modelirovanija podgotovki budushhih uchitelej tehnologii v sisteme «kolledzh – vuz»*. «Obshhaja pedagogika, istorija pedagogiki i obrazovanija». Doctor's thesis. Yakutsk [in Russian].
 18. Sushchenko, L. P. (2000). *Zmist profesiinoi pidhotovky maibutnikh fakhivtsiv fizychnoho vykhovannia ta sportu* [Contents of the professional training of future specialists in physical education and sports]. *Problemy pedahohichnykh tekhnolohii – Problems of pedagogical technologies, issue 4, 130–138* [in Ukrainian].
 19. Sushchenko, L. P. (2003). *Profesiina pidhotovka maibutnikh fakhivtsiv fizychnoho vykhovannia ta sportu (teoretyko-metodolohichni aspekt)*. Zaporizhzhia [in Ukrainian].
 20. Shyian, B. M. (2001). *Pidhotovka vchytelia fizychnoi kultury tretoho tysiacholittia* [Preparation of the third-year teacher of physical culture] / *Kontsepsiia rozvytku haluzi fizychnoho vykhovannia i sportu v Ukraini – Concept of the development of the field of physical education and sport in Ukraine*. Rivne: Prynt Khauz, issue 2, 371–374 [in Ukrainian].
 21. Shyian, B. M. (2001). *Teoriia i metodyka fizychnoho vykhovannia shkolariv. (Parts 1–2; Part 1)*. Ternopil: Navchalna knyha – Bohdan [in Ukrainian].
 22. Shyian, B. M. (2002). *Teoriia i metodyka fizychnoho vykhovannia shkolariv. (Parts 1–2; Part 2)*. Ternopil: Navchalna knyha – Bohdan [in Ukrainian].
 23. Shyian, B. M. (2000). *Teoriia fizychnoho vykhovannia*. Ternopil: Zbruch [in Ukrainian].